

Μια συνάντηση με τον Σάββα Στρούμπο

Αγγελική Πούλου

24/02/2016

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν μας συστήθηκε το 2008 με τη Σωφρονιστική Αποικία του Φραντς Κάφκα, και έκτοτε περπατά στον άξονα του «πολιτικού στην τέχνη», επιχειρώντας να απαντά κάθε φορά στο «προς τι ο άνθρωπος», να φωτίσει το «τραύμα», την ανθρώπινη κατάσταση, το πρόταγμα της κοινωνικής απελευθέρωσης. Μέσα από υψηλής αισθητικής θέατρο, μελετώντας την τέχνη του ηθοποιού, και συνομιλώντας με τα μεγάλα καλλιτεχνικά κινήματα και τη θεατρική παράδοση.

Ο Σάββας Στρούμπος, ιδρυτικό μέλος και σκηνοθέτης της ομάδας, ηθοποιός, και βασικός συνεργάτης του Θεάτρου Άττις και του Θεόδωρου Τερζόπουλου, θέτει ξανά και ξανά το ερώτημα του «αλλιώς» για την τέχνη του και τον κόσμο. Μας μιλά για την περιπέτεια αυτή, την παράσταση *Εμείς του Γιεβγκιένι Ζαμιάτιν*, που παρουσιάζεται μέχρι τις 13 Μαρτίου στον Νέο Χώρο του Θεάτρου Άττις αλλά και την ανάγκη για νόημα μέσα στο χάος του κόσμου.

Λειτουργείτε ως ομάδα, από το 2008. Ανάγκη ή επιλογή;

Με ενδιαφέρει ο σταθερός πυρήνας γιατί μπορώ να δουλεύω σε βάθος με τους συνεργάτες μου. Μέσα στη διαδικασία αρχίζω να βλέπω τον εαυτό μου στα μάτια των άλλων, οι άμυνες της καθημερινότητας υποχωρούν και η συνάντηση σιγά-σιγά βαθαίνει. Όλοι οι ηθοποιοί μένουν τουλάχιστον ένα χρόνο στην ομάδα. Με την Ελεάνα Γεωργούλη συνεργαζόμαστε από το 2009 και με τον Δαβίδ Μαλτέζε από το 2013. Με ενδιαφέρει η συλλογική δημιουργία, η συλλογική συμμετοχή στα ζητήματα που προκύπτουν, έτσι ώστε καθείς και καθεμιά να νιώθει ζωντανό και δημιουργικό κύτταρο της ομάδας. Αντιλαμβάνομαι την ομάδα ως ένα σώμα διαφορετικότητας. Το σκεπτικό της παράστασης διαμορφώνεται από την ιδιαιτερότητα του κάθε προσώπου ξεχωριστά. Όλοι παίρνουμε τα ίδια χρήματα, όλοι κάνουμε δουλειές που χρειάζονται στο θέατρο, όλοι συμμετέχουμε στη ζωή της ομάδας στην πράξη.

Αναπόφευκτη η ερώτηση που αφορά στις επιλογές των έργων και των κειμένων που ανεβάζετε, τα οποία εγγράφονται στην παράδοση του πολιτικού στο θέατρο.

Πάντα τις παραστάσεις μας διαπερνά ένας πολιτικός άξονας, ο οποίος εμπλουτίζεται από την υπαρξιακή αγωνία και την κριτική στάση απέναντι στην κατεστημένη τάξη πραγμάτων. Μας ενδιαφέρει η «αρνητική διάσταση του πολιτικού». Δεν με απασχολεί να δώσω ένα θετικό όραμα του κόσμου και της κοινωνίας μέσα από το θέατρο. Δε με ενδιαφέρει να κάνω ένα από σκηνης μανιφέστο με το οποίο να συμφωνήσουν πολλοί άνθρωποι, με ενδιαφέρει να φωτιστεί το τραύμα της κοινωνίας και του ανθρώπου, να έρθει στην επιφάνεια, να πάψει να κρύβεται από το χρυσό περιτύλιγμα της κοινωνίας του θεάματος και του lifestyle. Κι έτσι ν' ανοίξουν τα ερωτήματα, ο προβληματισμός, η αγωνία, να τεθεί το γνωστό ερώτημα: «τι να κάνουμε;». Γι' αυτό και με απασχολούν συγγραφείς όπως ο Κάφκα, ο Καμύ, ο Μπύχνερ, ο Ζαμιάτιν, ο Χάινερ Μύλλερ που θα ανεβάσουμε αμέσως μετά.

Τα τελευταία χρόνια δουλέψαμε πάνω στη θεματική της απο-ανθρωποποίησης του σύγχρονου ανθρώπου, με όχημα κείμενα όπως *Η Σωφρονιστική Αποικία*, *Η Μεταμόρφωση*, ο *Βόντσεκ* και το *Εμείς*. Στο *Εμείς* η θεματική εξελίσσεται: από την απο-ανθρωποποίηση στην εξέγερση του σώματος, της κοινωνίας και της φύσης. Το έργο πάνω στο οποίο δουλεύουμε τώρα είναι *Η Αποστολή του Χάινερ Μύλλερ*.

Και πώς εσείς αντιλαμβάνεστε το πολιτικό στην τέχνη;

Κατά τη γνώμη μου, πρωταρχικό ζήτημα, όταν μιλάμε για το πολιτικό στην τέχνη, είναι ο τρόπος θέασης του κόσμου, η στάση μας απέναντι στον άνθρωπο και την κοινωνία. Ποια είναι; Είναι κριτική-επαναστατική, όπως θα έλεγε ο Μαρξ, ή αναπαράγει σύγχρονους θεσμούς και ήθη της εκμετάλλευσης, της ανισότητας και της αδικίας; Πιστεύω ότι το ποιο έργο επιλέγει να ανεβάσει κανείς και πώς επιλέγει να το ανεβάσει, εντάσσονται στο ίδιο ζήτημα της στάσης μας απέναντι στον κόσμο και την κοινωνία.

Το πολιτικό στοιχείο, όμως, αφορά και στις σχέσεις που δημιουργούνται μέσα στην ίδια την ομάδα, που είναι το κύτταρο της θεατρικής τέχνης. Είναι οι σχέσεις τέτοιες που προάγουν τη συλλογική δημιουργία; Η λειτουργία της ομάδας είναι τέτοια που φέρνει στο επίκεντρο τον ζωντανό

άνθρωπο, τον ηθοποιό-δημιουργό, με ακονισμένα εκφραστικά μέσα, κριτική σκέψη, και παιδεία;

Ένα ακόμα θέμα: το να εκχωρείται ο καλλιτέχνης σε διάφορα ιδρύματα όπου ξεπλένεται χρήμα επιχειρηματικών ομίλων, κι αυτό πολιτική στάση είναι. Αυτό πληρώνουμε σήμερα. Ο καλλιτέχνης που ήταν αναρχικός, εξεγερμένος, καταραμένος, έχει γίνει παράγοντας. Δεν είναι πια επικίνδυνος.

Το θέατρο είναι ένας χώρος δημιουργίας και καλλιτεχνικής έκφρασης. Δουλεύοντας πάνω στη σκηνή, μπορούμε να φανταστούμε τον εαυτό μας μέσα στον κόσμο με τρόπο πιο δραστικό, πιο εξεγερσιακό. Ας αρχίσουμε ν' αλλάζουμε πρώτα εμείς ως δημιουργοί, προτείνοντας αυτή τη στάση σε όσους επικοινωνούμε τη δουλειάς μας, στους θεατές, στον κάθε θεατή ξεχωριστά, κινητοποιώντας συνειδήσεις. Μ' αυτόν τον τρόπο μπορεί η τέχνη να συμβάλλει στην αλλαγή του κόσμου.

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν μέχρι στιγμής έχει ασχοληθεί με μεγάλα κλασικά κείμενα ξένων συγγραφέων. Γιατί; Η ελληνική δραματολογία ή λογοτεχνία δε σας ενδιαφέρει;

Μέχρι τώρα δεν έχω βρει κάποιο θεατρικό κείμενο ελληνικό, το οποίο να μου προκαλεί τις δονήσεις, που μου προκαλεί η Αποστολή του Μύλλερ για παράδειγμα.

Το πρώτο ελληνικό θεατρικό κείμενο με το οποίο βρήκα σχέση είναι το *Αθηνά Χατζησεμέρ ετών 17* της νεαρής Θαλασσιάς Αντωνοπούλου, κείμενο με αξίωση κλασικού έργου. Εκτιμώ πολύ επίσης τον Θωμά Συμεωνίδη, έργα του οποίου έχω διαβάσει, και έχουν μεγάλο ενδιαφέρον. Στα έργα και των δύο βλέπω αυτούς τους ίδιους, όχι τη μίμηση του Μπρεχτ, του Τσέχωφ, του Μπέκετ, του Μύλλερ. Είναι ο εαυτός τους, οι αγωνίες τους, τα διαβάσματά τους, η παράδοσή τους. Νέοι ποιητές που με συγκινούν είναι ο Θωμάς Τσαλαπάτης και ο Ζήσης Αιναλής, τους οποίους εκτιμώ πολύ και είμαστε φίλοι και συνεργάτες.

Προσωπικά είμαι της άποψης ότι ο συγγραφέας οφείλει να κοιτάξει πρώτα μέσα του και γύρω του, τις δικές του αγωνίες, τα φλέγοντα ζητήματα της δικής του ύπαρξης και ταυτόχρονα το κοινωνικό γίνεσθαι μέσα στο οποίο ζει, όχι με την επικαιρική έννοια, αλλά με την πολιτική-

φιλοσοφική έννοια, χωρίς να λειτουργεί στο πρώτο επίπεδο αυτοαναφορικότητας.

Η μεγάλη τέχνη θέτει το ερώτημα «προς τι ο άνθρωπος;», που μοιραία σε βγάζει από την μικρή κλίμακα των προβλημάτων της κρεβατοκάμαρας, της κουζίνας ή της τουαλέτας, ανοίγοντας το δρόμο στο δράμα της ανθρωπότητας, στην τραγική συνείδηση, στις τραγι-κωμικές διαστάσεις της ύπαρξης.

Παρόλη τη δυσκολία της περιόδου που ζούμε και της πίεσης που μας ασκείται, έχει σημασία να είμαστε δημιουργικοί, εδώ και τώρα, εντός της χώρας, ενεργητικοί και δραστήριοι. Αν ως καλλιτέχνες ανοίξουμε τα μάτια μας στον κόσμο, αν συμμετέχουμε στις διεργασίες που γίνονται στην κοινωνία και αφουγκραζόμαστε τις δονήσεις της κοινωνίας, τις ελπίδες, τους φόβους, τα τραύματα των ζωντανών ανθρώπων, αυτόματα αυτό θα αποτυπωθεί και στη δουλειά μας. Αυτό ορίζει αισθητική, φιλοσοφική και πολιτική στάση.

Εμείς του Γιεβγκιένι Ζαμιάτιν (Β' Κύκλος Παραστάσεων)

Το έργο *Εμείς* [Mbl] (γράφηκε το 1921, εκδόθηκε το 1927) εξελίσσεται σε μελλοντικό χρόνο, περίπου 1500 χρόνια από σήμερα, ύστερα από έναν διακοσαετή παγκόσμιο πόλεμο. Στη διάρκεια του πολέμου μεγάλο μέρος του πληθυσμού αφανίζεται, χώρες καταστρέφονται και τα εναπομείναντα κράτη ενσωματώνονται σε μια ολοκληρωτική πολιτεία, το Μονοκράτος. Τον απόλυτο έλεγχο κατέχει ο Ευεργέτης, πρόδρομος του Οργουελικού «Μεγάλου Αδερφού», που συγκεντρώνει στο πρόσωπό του όλες τις μορφές εξουσίας. Οι πολίτες, η ταυτότητα των οποίων καθορίζεται αποκλειστικά από γραμματικούς και αριθμητικούς κώδικες, έχουν οικειοθελώς αποθέσει την ελευθερία τους στα χέρια του Ευεργέτη. Το Μονοκράτος έχει κυριαρχήσει στον κόσμο και μέσω του διαστημόπλοιου "Αφομοιωτής" ετοιμάζεται να επεκταθεί και σε άλλους πλανήτες. Ο έρωτας του D- 503, κατασκευαστή του «Αφομοιωτή», για την I-330, μια αινιγματική γυναίκα που εμφανίζεται βίαια στη ζωή του, σύντομα τον φέρνει αντιμέτωπο με την αντιστροφή όλων των αξιών που πρέσβευε μέχρι τότε, αλλά και με τον ίδιο τον (άγνωστο) εαυτό του. Η I-330 εισβάλλει στον κόσμο του Μονοκράτους ως ένας άλλος θεός Διόνυσος, επιδιώκοντας να θυμίσει στους αριθμημένους ότι η φύση του

ανθρώπου είναι διπλή: ένστικτα και λογική μαζί. Το να αντιστέκεσαι στο διονυσιακό στοιχείο σημαίνει να καταπνίγεις το ήμισυ της ύπαρξής σου.

Το δυστοπικό αριστούργημα του Γιεβγκιένι Ζαμιάτιν, ενέπνευσε μεταξύ άλλων σημαντικών προσωπικοτήτων της τέχνης, τον Τζορτζ Όργουελ για τη συγγραφή του περίφημου "1984", τον Άλντους Χάξλεϋ για το «Θαυμαστός Καινούριος Κόσμος», τον Ρέι Μπράντμπερι για το «Φαρενάιτ 451» κ.α.